

KURATORIUM
OŚWIATY
w Katowicach

Wojewódzki Konkurs Przedmiotowy z Języka Polskiego dla uczniów gimnazjów województwa śląskiego w roku szkolnym 2011/2012

KOD UCZNIWA

--	--	--

Etap: szkolny
Data: 14 listopada 2011 r.
Czas pracy: 90 minut

Informacje dla ucznia

1. Na stronie tytułowej w wyznaczonym miejscu wpisz swój kod ustalony przez komisję.
2. Sprawdź, czy arkusz konkursowy zawiera 10 stron i 26 zadań.
3. Czytaj uważnie wszystkie teksty i zadania.
4. Rozwiązania zapisuj długopisem lub piórem. Nie używaj korektora.
5. W zadaniu zamkniętym podane są cztery odpowiedzi: A, B, C, D. Wybierz tylko jedną odpowiedź i zaznacz ją znakiem „X” **bezpośrednio na arkuszu.**
6. Staraj się nie popełniać błędów przy zaznaczaniu odpowiedzi, ale jeśli się pomylisz, błędne zaznaczenie otocz kółkiem ⊗ i zaznacz inną odpowiedź znakiem „X”.
7. Rozwiązania zadań otwartych zapisz czytelnie w wyznaczonych miejscach. Pomyłki przekreślaj.
8. Przygotowując odpowiedzi na pytania, możesz skorzystać z miejsc opatrzonych napisem *Brudnopis*. Zapisy w brudnopisie nie będą sprawdzane i oceniane.

Liczba punktów możliwych do uzyskania: 60
Liczba punktów umożliwiająca kwalifikację do kolejnego etapu: 48

Nr zadania	1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.	12.	13.	14.	15.	16.	17.	18.	19.	20.	21.	22.	23.	24.	25.	26.	Razem
Liczba punktów możliwych do zdobycia	1	1	1	1	2	2	2	2	2	4	1	1	2	4	2	1	2	4	2	1	1	2	1	2	1	15	60
Liczba punktów uzyskanych przez uczestnika konkursu																											

Podpisy przewodniczącego i członków komisji:

1. Przewodniczący -	5. Członek -
2. Członek -	6. Członek -
3. Członek -	7. Członek -
4. Członek -	8. Członek -

Dzieje Tristana i Izoldy (fragmenty)

Panowie miłośnicy, czy wola wasza usłyszeć piękną opowieść o miłości i śmierci? To rzecz o Tristanie i Izoldzie królowej. Słuchajcie, w jaki sposób w wielkiej radości, w wielkiej żalobie miłowali się, później zasię pomarli w tym samym dniu, on przez nią, ona przez niego. (...)

Przypłynął statek aż do ziemi. Izolda Jasnowłosa wysiadła na ląd. Usłyszała wielkie lamenty po ulicy, dzwony bijące w kaplicach i klasztorach. Pyta ludzi miejscowych, czemu te dzwony, czemu te płacze.

Starzec jakiś rzekł:

– Pani, mamy wielką boleść. Tristan, druh nasz szczerzy, dzielny, umarł. Był szczodry dla potrzebujących, usłużny cierpiącym. To największa klęska, jaka kiedykolwiek spadła na ten kraj.

Izolda słyszy, nie może wymówić słowa. Wstępuje ku pałacowi. (...)

Przy ciele Tristana Izolda o Białych Dłoniach, oszalała nieszczęściem, które sprawiła, wydawała wielkie okrzyki nad trupem. Druga Izolda weszła i rzecze:

– Pani powstań i pozwól mnie się zbliżyć. Więcej mam praw oplakiwać go niż ty, wierzaj mi. Bardziej go miłowałam.

Obróciła się ku wschodowi i pomodliła Bogu. Potem odkryła nieco zwłoki, ułożyła się przy nich wzdłuż swego przyjaciela, ucałowała mu usta i twarz, i obłapiła go ciasno: ciało przy ciele, usta przy ustach. I tak oddała duszę, umarła przy nim, z boleści po miłym przyjacielu.

Kiedy król Marek dowiedział się o śmierci kochanków, przebył morze i przybywszy do Bretanii kazał uczynić dwie trumny: jedną z chalcedonu dla Izoldy, drugą z berylu dla Tristana. Uwiózł do Tyntagielu umiłowane ciała. Pod kaplicą, po lewej i prawej stronie absydy, pochował ich w dwóch grobach. Ale w nocy z grobu Tristana wybujał zielony i liściasty głóg o silnych gałęziach, pachnących kwiatami, który wznosząc się ponad kaplicę, zanurzył się w grobie Izoldy. Ludzie miejscowi ucięli głóg: nazajutrz odrósł na nowo, równie zielony, równie kwitnący, równie żywy, i znowuż utopił się w łożu Izoldy Jasnowłosej. Po trzykroć chcieli go zniszczyć, na próżno. Wreszcie donieśli o cudzie królowi Markowi. Król zabronił odtąd ucinąć głóg.

Dzieje Tristana i Izoldy, Odtworzył Joseph Bédier, tłum. T. Żeleński (Boy), wyd. 5, PIW, Warszawa 1982, s.11, 117, 118.

Zadania od 1. do 17. odnoszą się do ***Dziejów Tristana i Izoldy***.

Zadanie 1. (1 pkt)

Na podstawie tekstu określ, dlaczego mieszkańcy traktują śmierć Tristana jako *największą klęskę*. Nie cytuj.

.....
.....
.....

Zadanie 2. (1 pkt)

Jedną z zalet Tristana była jego szczodrość. Podaj antonim słowa *szczodry*.

.....

Zadanie 3. (1 pkt)

Wyjaśnij, jak do śmierci Tristana przyczyniła się Izolda o Białych Dłoniach (*oszałała nieszczęściem, które sprawiła*).

.....

.....

.....

.....

Zadanie 4. (1 pkt)

Nazwij uczucie, którego dowodzi zachowanie Izoldy Jasnowłosej po śmierci Tristana.

.....

Zadanie 5. (2 pkt)

Wyjaśnij sens ostatniej sceny.

- a) Co oznacza głóg wyrastający z grobu Tristana i wrastający w mogiłę Izoldy?

.....

.....

- b) Zinterpretuj przyczynę decyzji króla Marka, aby nie ucinać głogu łączącego oba groby.

.....

.....

Zadanie 6. (2 pkt)

Zamień mowę niezależną na zależną, wybierając jeden przykład z podanego fragmentu *Dziejów Tristana i Izoldy*.

- a) Mowa niezależna:

- b) Mowa zależna:

Zadanie 7. (2 pkt)

Poniższe zdanie zawiera paradoks. Wyjaśnij pojęcie paradoksu.

Śmierć Tristana i Izoldy nie rozdzieliła kochanków, ale połączyła.

Paradoks to stwierdzenie

Zadanie 8. (2 pkt)

Nazwij jeden z dwóch występujących w poniższym zdaniu środków retorycznych i podaj jego definicję.

Panowie miłościwi, czy wola wasza usłyszeć piękną opowieść o miłości i śmierci?

- a) Nazwa środka retorycznego:

- b) Definicja środka retorycznego:

Zadanie 9. (2 pkt)

W podanym zdaniu zastąp podkreślone wyrazy ich współczesnymi odpowiednikami.
Tristan i Izolda miłowali się, później zasię pomarli w tym samym dniu, on przez nią, ona przez niego.

Tristan i Izolda,
..... w tym samym dniu, on przez nią, ona przez niego.

Zadanie 10. (4 pkt)

Bohaterowie, poddani władzy miłosnego napoju, przeżywali dramat uczuć.

a) Wyjaśnij, na czym polegał dramat uczuć Tristana.

.....
.....
.....

b) Wyjaśnij, na czym polegał dramat uczuć Izoldy.

.....
.....
.....

Zadanie 11. (1 pkt)

Po czasie przeżytych w lesie moreńskim kochankowie postanowili się rozstać, ponieważ

- A) bali się zemsty króla Marka.
- B) mieli świadomość, że grzeszą.
- C) ich miłość zaczęła się wypalać.
- D) napój miłosny przestał działać.

Zadanie 12. (1 pkt)

Wyjaśnij, co łączy antyczne *fatum* z sytuacją Tristana i Izoldy po wypiciu magicznego napoju.

.....
.....
.....

Zadanie 13. (2 pkt)

Miłość przybiera w języku postać żywiołu, jakim jest ogień. Mówimy np. *zar miłości*. Podaj jeszcze dwa związki frazeologiczne, które wiążą miłość z żywiołem ognia.

- a)
- b)

Zadanie 14. (4 pkt)

Wyjaśnij znaczenie podanych związków frazeologicznych:

- a) miłość platoniczna –
- b) ślepa miłość –
- c) miłość własna –
- d) igrać ze śmiercią –

Zadanie 15. (2 pkt)

Dzieje Tristana i Izoldy są zaliczane do średniowiecznych romansów. Podaj dwie cechy charakterystyczne dla fabuły tego gatunku.

- a)
- b)

Zadanie 16. (1 pkt)

Zdanie pojedyncze: *Uwiózł do Tyntagielu umiłowane ciała* przekształć w zdanie złożone, zamieniając podkreślony imiesłów w zdanie podrzędne. Zastosuj poprawną interpunkcję.

.....

Zadanie 17. (2 pkt)

Poniższy tekst, napisany na podstawie wstępu Tadeusza Żeleńskiego (Boya) do *Dziejów Tristana i Izoldy*, zawiera fakty i opinie. Uzupełnij tabelę, klasyfikując podane zdania.

- (1) Prastary mit o Tristanie i Izoldzie zrodził się prawdopodobnie wśród plemion celtyckich.
- (2) Plemiona te zamieszkiwały wybrzeża kanału La Manche.
- (3) Aż do XII wieku opowieść o napoju miłosnym i jego tragicznych następstwach była przekazywana ustnie.
- (4) Około 1170 roku została spisana między innymi przez Tomasza z Anglii.
- (5) W XIX wieku Joseph Bédier zrekonstruował legendę o Tristanie i Izoldzie.
- (6) Bédier był znakomitym uczonym i romanistą.
- (7) Dziś możemy powiedzieć, że legenda o Tristanie i Izoldzie jest najpiękniejszym poematem miłości, jaki ludzkość kiedykolwiek wydała.

Numery zdań zawierających fakty	Numery zdań zawierających opinie

Halina Poświatowska *** (*Kiedy Izolda umierała*)

Kiedy Izolda umierała, Tristan pochylał się nad szpitalnym łóżkiem, ręką miękką i chłodną dotykał rozpalonego czoła. Podawał oddech z własnych ust i piła Izolda życie z oddechu kochanka.

Podtrzymywał jej osuwającą się głowę, wąskie szczupłe plecy. Obojczyki wychudłe podnosiły się spieszenie, aby nadażyć za oddechem. Serce biło prędko, nierówno. Izolda zaciskała palce wokół ręki Tristana. Przemów do mnie – prosiła – chcę słyszeć twój głos, jeszcze mogę słyszeć – mówiła. Milczał Tristan i umarła ślepa Izolda, przyciskając usta do rąk kochanka.

Które miękkie były i chłodne.

Zadania od 18. do 19. odnoszą się do utworu Haliny Poświatowskiej *** (*Kiedy Izolda umierała*).

Zadanie 18. (4 pkt)

Biorąc pod uwagę utwór Haliny Poświatowskiej i *Dzieje Tristana i Izoldy* wymień dwa podobieństwa i dwie różnice dotyczące treści obu utworów.

Podobieństwa:

- a)
- b)

Różnice:

Lp.	<i>Dzieje Tristana i Izoldy</i>	*** Haliny Poświatowskiej
1.		
2.		

Zadanie 19. (2 pkt)

Zacytuj z utworu Haliny Poświatowskiej dwa fragmenty, dotyczące zachowania Tristana, które dowodzą jego miłości do Izoldy.

- a)
- b)

Bolesław Leśmian *Niedopita czara* (fragmenty)

Wszystko mi – liche! Wszystkiego mi mało!
Czy ciało ducha, czy duch spętał ciało –
Nie wiem! Wiem tylko, że sny, co mnie dręcą,
Pragnąłbym do krwi wychłostać tą tęczą,
Z której nieziemskie wybuchły pragnienia!
Choć nam się serce w pożar rozplómienia, (...)
Już nie wystarczy nam tysiąc i jedna
Noc, by nakarmić pragnień swych bezedna!

Zadania od 20. do 25. odnoszą się do fragmentu utworu Bolesława Leśmiana *Niedopita czara*.

Zadanie 20. (1 pkt)

Wyjaśnij znaczenie neologizmu *pragnienia bezedne*.

.....

Zadanie 21. (1 pkt)

Wyjaśnij znaczenie sformułowania: *Wszystko mi – liche!*

.....

Zadanie 22. (2 pkt)

Nazwij środek stylistyczny, jakim jest określenie *serce się w pożar rozplómienia*, i wyjaśnij jego znaczenie.

- a) Nazwa:
- b) Znaczenie:

Zadanie 23. (1 pkt)

Nazwij środek stylistyczny, jakim jest metaforyczne określenie *nakarmić pragnienia*.

.....

Zadanie 24. (2 pkt)

Nazwij tryb, w jakim zostały zapisane poniższe czasowniki.

- a) *Wiem*: tryb
- b) *Pragnąłbym*: tryb

Zadanie 25. (1 pkt)

Uzupełnij zdanie.

Poetycki utwór liryczny o tematyce miłosnej nosi nazwę

Brudnopsis

Wojewódzki Konkurs Przedmiotowy z Języka Polskiego
dla uczniów gimnazjum woj. śląskiego
w roku szkolnym 2011/2012

Lp.	Model odpowiedzi	Schemat punktowania zadań
	Uczeń otrzymuje punkt(y) za	
1.	podkreślanie zalet Tristana. Nie przyznaje się punktu za cytowanie. np. Mieszkańcy traktują śmierć Tristana jako <i>największą klęskę</i> , ponieważ stracili człowieka, który był dzielnym rycerzem, pomagał cierpiącym, był hojny.	0-1
2.	podanie antonimu. np. skąpy	0-1
3.	przytoczenie kłamstwa Izoldy o Białych Dłoniach, którego skutki były przyczyną śmierci Tristana. np. Izolda o Białych Dłoniach okłamała Tristana, mówiąc, że zbliżający się statek ma czarne żagle. Tristan, przekonany, że Izolda Jasnowłosa nie przybywa, umiera z rozpaczy.	0-1
4.	nazwanie uczucia. miłość	0-1
5.	wyjaśnienie sensu ostatniej sceny. np. a) Miłość okazała się silniejsza niż śmierć. b) Król Marek zrozumiał, że miłość Tristana i Izoldy pokonała śmierć. (Nie pozwolił ściąć głogu łączącego groby kochanków, ponieważ dostrzegł siłę ich miłości.)	0-1-2 Punkty częstkowe: 1 pkt za a) 1 pkt za b)
6.	za poprawne zacytowanie z wybranego fragmentu mowy niezależnej i przekształcenie jej na mowę zależną. np. a) Mowa niezależna: <i>Starzec jakiś rzekł: – (...) Tristan, druh nasz szczery, dzielny, umarł.</i> b) Mowa zależna: Starzec jakiś rzekł, że Tristan, druh ich szczery, dzielny, umarł.	0-1-2 Punkty częstkowe: 1 pkt za a) 1 pkt za b)
7.	dostrzeżenie w wyjaśnieniu sprzeczności między danym sformułowaniem a powszechną opinią. np. Paradoxs to stwierdzenie, które zawiera myśl sprzeczną z powszechnym przekonaniem.	0-2
8.	nazwanie jednego środka retorycznego i jego wyjaśnienie. a) Nazwa: apostrofa (lub pytanie retoryczne) b) Definicja środka retorycznego: apostrofa – bezpośredni zwrot do osób (bóstw, upersonifikowanej idei lub przedmiotu). (lub: Pytanie retoryczne – pytanie, na które zadający je nie oczekuje odpowiedzi, chce tylko mocniej zaangażować uwagę słuchacza.)	0-1-2 Punkty częstkowe: 1 pkt za a) 1 pkt za b)
9.	zastąpienie podkreślonych wyrazów ich współczesnymi odpowiednikami. <i>Tristan i Izolda kochali się, później zaś (natomiast później, a później) zmarli w tym samym dniu, on przez nią, ona przez niego.</i>	0-1-2 2 punkty za 3 poprawne uzupełnienia 1 pkt za 2 poprawne uzupełnienia
10.	dostrzeżenie sprzeczności uczuć bohaterów (Tristana do króla Marka i Izoldy oraz Izoldy do męża i Tristana). np. a) Tristan przeżywa dramat uczuć wynikający z niemożności pogodzenia	0-1-2-3-4 Punkty częstkowe: 2 pkt za a)

	<p>lojalności wobec króla Marka z równoczesną miłością do jego żony (jako rycerz króla Marka dopuszcza się jego zdrady, bo kocha jego żonę).</p> <p>b) Izolda przeżywa dramat uczuć wynikający z niemożności pogodzenia lojalności wobec męża z równoczesną miłością do Tristana (jako żona króla Marka dopuszcza się jego zdrady, bo kocha Tristana).</p>	<p>jeśli został wskazany król Marek (1) i Izolda (1)</p> <p>2 pkt za b) jeśli został wskazany król Marek (1) i Tristan (1)</p>												
11.	wskazanie odpowiedzi B.	0-1												
12.	dostrzeżenie nieuchronności losu. np. Cechą wspólną wpływu magicznego napoju na bohaterów i wpływu antycznego fatum na człowieka jest niemożność ucieczki przed zrzędzeniem losu.	0-1												
13.	podanie związków frazeologicznych łączących miłość z żywiołem ognia. np. płonąc miłością, gorąca miłość, płomienna miłość, wzniecić miłość, miłość gaśnie	0-1-2 1 pkt za jeden poprawny związek												
14.	poprawne wyjaśnienie związków frazeologicznych. a) miłość platoniczna – miłość pozbawiona pierwiastków zmysłowych b) ślepa miłość – bezkrytyczny stosunek do obiektu swojej miłości c) miłość własna – cenienie własnej osoby d) igrać ze śmiercią – narażać się na utratę życia	0-1-2-3-4 1 pkt za jedno poprawne wyjaśnienie związku												
15.	podanie dwóch cech fabuły wskazanego gatunku literackiego. np. - nieprawdopodobne zdarzenia, - zbiegi okoliczności, - intrygi, podstępny, - elementy fantastyczne obok realnych, - treść często nawiązuje do starych legend, baśni.	0-1-2												
16.	poprawne przekształcenie zdania i poprawną interpunkcję w przekształconym zdaniu. Uwiózł do Tyntagielu ciała, które umiłował.	0-1												
17.	umiejętność odróżniania faktów od opinii. Numery zdań zawierających fakty: 2,3,4,5 Numery zdań zawierających opinie: 1,6,7	0-1-2												
18.	wskazanie podobieństw. np. - te same imiona bohaterów, - motyw miłości, - motyw śmierci. określenie różnic. np.	0-1-2-3-4 1 pkt za jedno poprawne wskazanie podobieństwa lub różnicy (uzupełnienie wiersu w tabeli)												
	<table border="1"> <thead> <tr> <th>Lp.</th> <th><i>Dzieje Tristana i Izoldy</i></th> <th>*** Haliny Poświatowskiej</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>1.</td> <td>Śmierć w pałacu.</td> <td>Śmierć w scenerii szpitala.</td> </tr> <tr> <td>2.</td> <td>Umiera Tristan i Izolda.</td> <td>Umiera Izolda / Umiera jeden z kochanków.</td> </tr> <tr> <td>3.</td> <td>Historia dawna (mityczna, rycerz).</td> <td>Historia współczesna (szpital).</td> </tr> </tbody> </table>	Lp.	<i>Dzieje Tristana i Izoldy</i>	*** Haliny Poświatowskiej	1.	Śmierć w pałacu.	Śmierć w scenerii szpitala.	2.	Umiera Tristan i Izolda.	Umiera Izolda / Umiera jeden z kochanków.	3.	Historia dawna (mityczna, rycerz).	Historia współczesna (szpital).	
Lp.	<i>Dzieje Tristana i Izoldy</i>	*** Haliny Poświatowskiej												
1.	Śmierć w pałacu.	Śmierć w scenerii szpitala.												
2.	Umiera Tristan i Izolda.	Umiera Izolda / Umiera jeden z kochanków.												
3.	Historia dawna (mityczna, rycerz).	Historia współczesna (szpital).												
19.	zacytowanie fragmentów utworu, dowodzących miłości Tristana do Izoldy. Np. - <i>Tristan pochylał się nad szpitalnym łóżkiem,</i> - <i>ręką miękką i chłodną dotykał rozpalonego czoła,</i>	0-1-2												

	- <i>Podtrzymywał jej osuwającą się głowę.</i>	
20.	wyjaśnienie znaczenia wskazanego neologizmu. Pragnienia nie mają dna, końca.	0-1
21.	wyjaśnienie znaczenia wskazanego sformułowania. Wszystko wydaje mi się marne, małej wartości.	0-1
22.	nazwanie środka stylistycznego i wyjaśnienie jego znaczenia a) Nazwa: metafora b) Znaczenie: określenie stanu człowieka bardzo zakochanego	0-1-2 Punkty częstkowe: 1 pkt za a) 1 pkt za b)
23.	nazwanie środka stylistycznego uosobienie (personifikacja)	0-1
24.	nazwanie trybów wskazanych czasowników a) oznajmujący b) przypuszczający	0-1-2 Punkty częstkowe: 1 pkt za a) 1 pkt za b)
25.	wykazanie się znajomości terminu <i>erotyk</i> . erotyk	0-1
26.	Kryteria oceny wypracowania:	0-15
	1. Treść: – tekst ucznia jest charakterystyką postaci (forma), – krótkie przedstawienie postaci (najważniejsze informacje dotyczące charakteryzowanego bohatera), – cechy charakteru Tristana zbliżone do ideału średniowiecznego rycerza (nadmudzkie czyny, męstwo, lojalność wobec króla), – wpływ cudownego napoju na cechy Tristana (poczucie zdrady wobec króla, walka samego z sobą (argumentacja: opuszcza ukochaną, żeni się z Izoldą o Białych Dłoniach), – podsumowanie rozważań. Uczeń otrzymuje punkty za uwzględnieniu w pracy powyższych elementów (1 pkt. za jeden z pięciu wymienionych elementów).	0-5
	2. Przestrzeganie graficznej segmentacji tekstu Uczeń otrzymuje punkt, jeśli stosował graficzną segmentację tekstu (akapity, wyodrębnienie głównych części pracy).	0-1
	3. Pisanie tekstu spójnego pod względem logicznym i składniowym Uczeń otrzymuje punkt, jeśli napisał tekst spójny pod względem logicznym i składniowym.	0-1
	4. Przestrzeganie poprawności językowej 0 -3 bł. – 3 pkt. 4 bł. – 2 pkt. 5 bł. – 1 pkt 6 bł. – 0 pkt.	0-1-2-3
	5. Dostosowanie stylu wypowiedzi do sytuacji komunikacyjnej Uczeń otrzymuje punkt, jeśli konsekwentnie posługiwał się stylem charakterystycznym dla wywodu argumentacyjnego.	0-1
	6. Styl	0-1
	7. Przestrzeganie zasad ortografii 0 bł. – 2 pkt. 1 bł. – 1 pkt. 2 bł. – 0 pkt.	0-1-2
	8. Przestrzeganie zasad interpunkcji Dopuszczalne 3 błędy.	0-1